

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi öljyjättemaksusta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että voiteluöljystä ryhdyttäisiin perimään öljyjättemaksua ja että näin koorut varat käytettäisiin öljyjätteiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuneiden kustannusten kattamiseen sekä avustuksina ongelmajätteiden alueellisten vastaanotto- paikkojen perustamis- ja käyttökustannuksiin.

Öljyjättemaksun suuruudeksi ehdotetaan 15 penniä kilolta.

Esitys on tarkoitettu käsiteltäväksi vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1987 alusta ja se olisi voimassa vuoden 1991 loppuun.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotus öljyjättemaksusta

Öljyjätteet luetaan jätehuoltolain (673/78) 4 §:ssä tarkoitetuiksi ongelmajätteiksi, joiden keräilyä, kuljetusta ja käsittelyä koskevat säännökset sisältyvät jätehuoltolakiin. Kerättävissä olevia öljyjätteitä arvioidaan muodostuvan Suomessa vuosittain 60—70 000 tonnia, joista suurin osa on peräisin voiteluöljyistä.

Öljyjätteiden keräilyä, kuljetusta ja käsittelyä ei ole toistaiseksi saatu järjestetyksi jätehuoltolain edellyttämällä tavalla. Öljyjätteitä kuljetetaan edelleen muihin kuin lain sallimiin paikkoihin. Osa jätteistä joutuu puutteellisesti järjestetyn keräilyn takia luontoon. Vuonna 1985 arvioitiin kerättävissä olevasta öljyjättemäärästä ohjautuneen jätehuoltolain sallimiin paikkoihin noin 25 000 tonnia, josta valtakunnalliseen ongelmajätelaitokseen noin 15 000 tonnia. Luvattomiin tai tuntemattomiin paikkoihin ohjautui siten 35—45 000 tonnia eli 60—65 prosenttia öljyjätteistä.

Öljyjättekysymyksen järjestämiseksi ympäristön- suojelun ja jätehuoltolain kannalta hyväksyttävään kuntoon tulisi sellaiset öljyjätteet, joita ei

käsitellä hyväksytyjen jätehuoltosuunnitelmien mukaisesti jätteiden syntypaikoilla, ohjata valtakunnalliseen ongelmajätteiden käsittelylaitokseen tai sen järjestämänä muuhun ongelmajätteiden käsittelyluvan saaneeseen paikkaan.

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tulisi valtakunnallisen ongelmajätelaitoksen toimesta tapahtuvaa öljyjätteiden keräilyä, kuljetusta, varastointia ja käsittelyä tehostaa ja sopia ammattimaisten öljyjätteiden keräilijöiden kanssa siitä, että myös niiden keräämä öljyjäte toimitetaan valtakunnalliseen ongelmajätelaitokseen tai sen välittämänä muuhun lainmukaiseen ongelmajätteiden käsittelypaikkaan. Lisäksi tulisi perustaa alueellisia öljyjätteen vastaanottoaikoja erityisesti pienestä ja keskiuudesta teollisuudesta peräisin olevien öljyjätteiden keräilyn tehostamiseksi. Alueellisia vastaanottoaikoja arvioidaan tarvittavan 8—10 paikkakunnalle.

Näistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset tulisi periä öljyjätteen tuottajilta ns. aiheuttaja maksaa periaatteen mukaisesti. Kun valtaosa öljyjätteestä on peräisin voiteluöljyistä, ehdotetaan kannettavaksi öljyjättemaksua voiteluöljyistä. Maksulla kertyvillä varoilla suoritettaisiin öljyjätteen keräilyä, kuljetuksesta ja varastoinnista aiheutu-

vat kustannukset sekä valtakunnallinen ongelmajätelaitoksen jätteen käsittelykorvaukset. Kunnille maksettaisiin ongelmajätteen alueellisten vastaanottoasemien perustamisesta ja öljyjätteen vastaanottotoiminnasta aiheutuvat kustannukset.

Ympäristöministeriön tarkoituksena olisi tehdä valtakunnallista ongelmajätelaitosta ylläpitävän yhtiön kanssa sopimus öljyjätteiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä. Sopimuksen nojalla valtio korvaisi yhtiölle tästä toiminnasta aiheutuvat kustannukset, joista kuitenkin vähennettäisiin jäteöljyn myynnistä syntyvät myyntitulot. Ongelmajätelaitoksen pääomarakenteen oikaisemiseksi ehdotetaan kuitenkin, että valtioneuvosto voisi hyväksyä öljyjätteen myyntitulot enintään 100 milj. markan määrään käytettäväksi ongelmajätelaitoksen perustamista varten otettujen lainojen takaisinmaksuun.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Öljyjättemaksuksi ehdotetaan 15 penniä kilolta maahantuodusta tai maassa valmistetusta voiteluöljystä (tullitariffin nimike 27.10.851). Maksun määrä on laskettu siten, että maksun tuotolla voidaan kattaa laissa tarkoitetut öljyjättekustannukset. Vuonna 1985 käytettiin maksun piiriin

tulevia voiteluöljyjä noin 107 000 tonnia, minkä perusteella öljyjättemaksuina kertyisi vuosittain yhteensä 16 milj. mk. Enimmäismäärän mukaisen öljyjättemaksun aiheuttama hinnankorotus vaikutus liikevaihtovero mukaanluettuna oli noin 2—3 prosenttia voiteluöljyn hinnasta.

Öljyjättemaksuina koottavista varoista arvioidaan ensivaiheessa tarvittavan avustuksina keräily-, kuljetus- ja varastointi- ja käsittelykustannuksiin noin 12 milj. mk, mikä vastaa noin 30 000 tonnin vuotuista keräystavoitetta. Tämä avustuksen tarve lisääntyisi vähitellen siten, että se vastaisi 65 000 tonnin vuotuista öljyjätteiden keräystavoitetta.

Ensi vaiheessa 3—4 milj. mk vuodessa käytettäisiin öljyjätteiden alueellisten vastaanottopaikkojen perustamis- ja käyttökustannuksiin. Tulon mahdollistaisi ensimmäisenä vuotena kahden tai kolmen alueellisen vastaanottopaikan perustamisen. Avustuksen tarve pienenesi vähitellen, kun vastaanottopaikat tulisivat rakennetuiksi. Tuomäärä voisi olla 100 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista. Tarkemmat määräykset avustusten myöntämisperusteista ja muista ehdoista arvioitaisiin valtioneuvoston päätöksellä.

Lain voimaantulon jälkeen voitaisiin luopua valtion varoista maksettavasta ongelmajätteiden kuljetustuesta öljyjätteiden osalta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Yleiset säännökset

1 §. Pykälä sisältää yleisen säännöksen valtiolle suoritettavasta öljyjättemaksusta ja maksuna kertyvien varojen käytöstä. Öljyjättemaksuna kertyvillä varoilla katettaisiin öljyjätteiden keräily, kuljetuksen, varastoinnin ja käsittelyn sekä öljyjätteiden alueellisten vastaanottopaikkojen kustannukset vuoden 1987 alusta lukien. Tukijärjestelmän tultua käyttöön vastaanotettaisiin öljyjätteet käsiteltäväksi tai edelleen toimitettaviksi korvauksetta. Keskitetysti organisoituna keräilyä odotetaan tehostuvan siten, että sellaiset öljyjätteet, joita ei käsitellä jätteiden syntypaikoilla,

saataisiin asianmukaisesti kerätyiksi ja käsitellyiksi.

2 §. Öljyjättemaksua olisi suoritettava tullitariffin nimikkeeseen 27.10.D kuuluvista voiteluöljyistä. Tullihallituksen julkaisemassa käyttötariffissa nämä tuotteet kuuluvat alanimikkeeseen 27.10.851. Maksu koskisi tähän nimikkeeseen kuuluvia voiteluöljyjä. Tähän nimikkeeseen kuuluvat myös voiteluöljyjen valmistukseen käytettävät ns. perusöljyt. Lain 5 §:n 5 kohdan säännöksen mukaan maksua ei perittäisi tällaisesta voiteluöljyn raaka-aineesta, vaan vasta valmiista voiteluöljystä. Pelkkää astiointia ei pidettäisi valmistuksena.

3 §. Maksua olisi velvollinen suorittamaan voiteluöljyn kotimainen valmistaja ja voiteluöljy maahantuoja. Lisäksi maksun olisi velvollinen

suorittamaan myös se, jolle voiteluöljyä on siirretty verottomasti lain 5 §:n säännösten perusteella, mikäli voiteluöljyä ei ole käytettykään verottomuuden edellyttämään käyttötarkoitukseen.

Pykälän säännökset vastaavat sisällöltään useimmissa valmisteverolacissa olevia vastaavia säännöksiä.

1.2. Maksun määräämisen perusteet

4 §. Öljyjätmaksun määrä olisi 15 penniä kilolta. Maksun suuruutta on tarkoitus säädellä siten, että sen tuotolla voidaan rahoittaa 1 §:ssä mainitut öljyjätehuollon kustannukset. Maksun muuttaminen edellyttää lain muuttamista ja siten eduskuntakäsittelyä.

1.3. Maksuttomuus

5 §. Maksuttomuutta koskevat säännökset ovat pääosin samat kuin muissa vastaavissa verolacissa.

6 §. Vapaa-alueelta tai tullivarastosta takaisin kulutukseen otettujen voiteluöljyjen maksua koskevat säännökset on sisällytetty lakiin erillisenä pykälänä yhdenmukaisesti vastaavien verolakien kanssa.

1.4. Varojen käyttö

7 §. Öljyjätmaksulla kerättävät varat käytettäisiin valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein osaksi öljyjätteiden keskitetyn keräilyjärjestelmän kustannusten kattamiseen ja ongelmajätteiden käsittelymaksujen suorittamiseen sekä osaksi avustuksina kunnille alueellisten ongelmajätteen vastaanottopaikkojen perustamis- ja käyttökustannuksiin.

Ympäristöministeriöllä olisi myös oikeus tehdä sopimuksia avustusten edellyttämien tehtävien suorittamisesta ja öljyjätteiden käsittelyyn myöntävän tuen käytöstä.

1.5. Erinäiset säännökset

8 §. Jotta öljyjätmaksua voitaisiin tarvittaessa joustavasti muuttaa, ehdotetaan valtioneuvostolle annettavaksi oikeus määrätä maksun muuttamisesta jo siinä vaiheessa, kun eduskunnalle on annettu sitä koskeva esitys. Lopullisen päätöksen maksun määrästä tekisi kuitenkin eduskunta.

9 §. Pykälä sisältää viittauksen valmisteverotuslakiin (558/74), johon on koottu kaikki valmisteverolakeihin ja niiden kaltaisiin verolakeihin soveltuvat verotussäännökset.

10 §. Pykälään sisältyy lain voimaatulosäännös. Laki olisi voimassa vuoden 1987 alusta vuoden 1991 loppuun.

2. Voimaantulo

Esitys liittyy vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987.

3. Säättämisjärjestys

Lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n edellyttämässä uutta tai lisättyä veroa koskevassa säättämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

öljyjättemaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleiset säännökset

1 §

Öljyjätehuollosta aiheutuvien menojen rahoittamiseksi kannetaan valtiolle öljyjättemaksua sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Öljyjättemaksua on suoritettava tullitariffin nimikkeeseen 27.10.D kuuluvista voiteluöljyistä.

3 §

Öljyjättemaksua on velvollinen suorittamaan jokainen, joka valmistaa ansiotarkoituksessa tai tuo maahan voiteluöljyä.

Öljyjättemaksua on velvollinen suorittamaan myös se, jolle voiteluöljy on tämän lain nojalla siirretty maksutta, jollei sitä ole käytetty maksutomaan tarkoitukseen.

4) tuotteet, joita käytetään vientituotteiden valmistukseen, lukuun ottamatta voiteluöljyä, jota käytetään vientituotteiden valmistuksessa voitelutarkoitukseen; sekä

5) tuotteet, jotka käytetään sellaisten tuotteiden valmistukseen, joista suoritetaan öljyjättemaksua.

6 §

Milloin maassa valmistettuja voiteluöljyjä siirretään vapaa-alueelta tai tullivarastosta kotimaan kulutukseen on öljyjättemaksusta voimassa, mitä maahan tuotujen voiteluöljyjen osalta on tässä laissa säädetty tai tämän lain nojalla määrätty.

Mitä 1 momentissa on säädetty, sovelletaan myös maassa valmistettuihin, vapaa-alueella tai tullivarastossa kulutettuihin voiteluöljyihin samoin kuin niissä todettuun varaston vajaukseen.

Maksun määrittämisen perusteet

4 §

Öljyjättemaksua on suoritettava 15 penniä kilolta.

Maksuttomuus

5 §

Maksuttomia ovat:

1) tuotteet, jotka viedään maasta tai siirretään vapaa-alueelle tai tullivarastoon;

2) maahan tuodut tuotteet, milloin ne maahan tuotaessa ovat tullittomia muun säädöksen kuin tullitariffilain (360/80) tai muun sopimuksen kuin tulleja koskevan kansainvälisen sopimuksen perusteella, jollei tarkoitettussa säädöksessä tai sopimuksessa ole toisin säädetty tai määrätty;

3) maassa valmistetut tuotteet, joita vastaavat ulkomailta tuodut tuotteet, on 2 kohdan perusteella maksuttomia;

Varojen käyttö

7 §

Öljyjättemaksusta kertyvät varat käytetään valtioneuvoston tarkemmin määrittämien perusteiden öljyjätteistä sekä niiden keräilystä, kulutuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuviin menoihin sekä avustuksina ongelmajätteiden alueellisten vastaanottopaikkojen perustamis- ja käyttökustannuksiin.

Ympäristöministeriöllä on oikeus tehdä sopimuksia öljyjätteen käsittelijöiden kanssa avustusten edellyttämien tehtävien suorittamisesta.

Erinäiset säännökset

8 §

Kun eduskunnalle on annettu esitys tämän lain muuttamisesta, valtioneuvostolla on oikeus määrätä, että voiteluöljystä kannetaan esityksen mukainen öljyjättemaksu.

Jos 1 momentin mukaan suoritettu öljyjättemaksu on suurempi kuin sittemmin vahvistettu öljyjättemaksu, on erotusta vastaava määrä palautettava hakemuksesta maksuvelvolliselle.

9 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä on öljyjättemaksun määräämisestä, suorittamisesta, maksuunpa-

nosta ja muutoksenhausta sekä muutoinkin soveltuvien osin voimassa, mitä valmisteverotuslaissa (558/74) tai sen nojalla on säädetty.

10 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1987 ja on voimassa vuoden 1991 loppuun.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Esko Ollila*

